

Agrarische
Coöperatie
Natuurbeheer

Agrarisch
Collectief
Krimpenerwaard

JAARVERSLAG 2019

Agrarisch Collectief Krimpenerwaard

September 2020

Inleiding

Het beheerjaar 2019 is voor het Agrarisch Collectief Krimpenerwaard (ACK) een jaar waarin we ontzettend veel werk hebben verzet. Allereerst hebben ca. 153 hectare meer beheer afgesloten. In zijn totaliteit is het beheer goed verlopen. De deelnemers hebben er met elkaar voor gezorgd dat de weidevogelstand stabiel bleef en de biodiversiteit in het mooie weidelandschap op peil bleef.

Door meer beheer af te sluiten konden we ons streven naar een goede habitat voor flora en fauna versterken. De samenwerking met agrariërs en met andere partijen is daarbij van belang. De samenwerking met de weidewachters is ook dit jaar weer van waarde geweest. Met hen hebben we een vervolg gegeven aan de monitoring van weidevogels door tellingen van broedparen en paren met kuikens. De inzet van de drone en het enthousiaste drone team zijn een vast onderdeel geworden in het broedseizoen. De ontwikkeling van de software en het verfijnen van het gebruik van de drone werpt zijn vruchten af. Door de inzet van de drone zijn er meer nesten in beeld gebracht. In totaliteit kregen we nu niet alleen de gegevens van de gevonden nesten, maar ook ontvingen we meer informatie over opgroeiende kuikens. Hierbij is duidelijk geworden dat predatie van zowel eieren als kuikens een aandachtspunt is.

In 2019 zijn een deel van de maatregelen zoals beschreven in het verbeterplan in 2017 uitgevoerd. Daarnaast zijn nieuwe plannen geschreven in het kader van het Actieplan dat eind 2018 is opgeleverd. Veel plannen schrijven en daar niet op korte termijn iets voor terug krijgen. Soms frustrerend en weinig bevredigend. We blijven er ons echter voor inzetten om agrarisch natuurbeheer op de kaart te zetten en te laten zien welke kansen er zijn.

Onlosmakelijk is de deelnemer daarbij de spil waar alles om draait. We hebben gemerkt dat deelnemers bereid zijn om hun passie voor agrarisch natuurbeheer in te passen in hun bedrijfsvoering. Dit geeft ons dan weer de drive om er alles aan te doen dit mogelijk te maken. Een goed voorbeeld hiervan is de realisatie van zestien plas-dras situaties in agrarisch gebied waarbij de pompen ter beschikking zijn gesteld door het ACK.

Tot slot kijken we terug op een geslaagde eerste editie van de eerste Weidehof Boer en Natuurdag op 4 mei 2019. Een dag vol met activiteiten rondom de boerderij, het landschap en de natuur in onze mooie Krimpenerwaard. Veel mensen hebben de dag bezocht en gebruik gemaakt van de diverse excursies die er waren georganiseerd. Door middel van een huifkar kon men langs bij verschillende deelnemers van het ACK die actief zijn in agrarisch natuurbeheer. Een excursie over het leven in de sloot, vogels kijken bij een plas-dras locatie of een heuse weidevogel-safari behoorde tot de mogelijkheden. Natuurlijk was er een hapje en drankje en konden producten uit de streek gekocht worden op de mini-markt. Al met al een geslaagde dag die voor herhaling vatbaar is!

Inhoud

In het Jaarverslag worden de volgende punten toegelicht:

- Uitvoering beheerplan
- Uitvoering controle / monitoring
- Resultaten beheer
- Organisatie / Personeel / Bestuur
- Communicatie en draagvlak
- Samenwerking met diverse partijen

Excursie 'leven in de sloot' op de Weidehof Boer en Natuur dag

Uitvoering beheerplan

Weidevogels

De visie van het ACK is in 2019 weer meer tot zijn recht gekomen. Door meer beheergeld kunnen we meer pakketten afsluiten die de opgroeimogelijkheden voor kuikens bevorderen.

Plas-dras situaties, meer beweiding en last-minute beheer op de juiste plaats zorgt ervoor dat de habitat voor weidevogels verbetert. De uitbreiding van het pakket kruidenrijke rand middels nieuw afgesloten randen of bredere randen draagt hier eveneens aan bij. Daarnaast is op een aantal plaatsen gestart met een kwaliteitsslag in het kruidenrijk grasland. Door de inzaai van kruidenrijke, inheemse mengsels is geprobeerd de diversiteit van de percelen te vergroten.

Door de inzet van de drone door het drone-team zijn vogels en nestlocaties beter in beeld gebracht. Hierop kon geanticipeerd worden door tijdig last-minute of extra beheer af te sluiten.

In 2019 was ons beleid gelijk aan voorgaande jaren, kortweg gezegd:

- Minder maaien.
- Meer en bredere kruidenrijke randen.
- Meer beweiden.
- Meer plasdras.
- Meer maatwerk (bijvoorbeeld last-minute beheer).
- Meer beheer monitoring o.a. met drone.

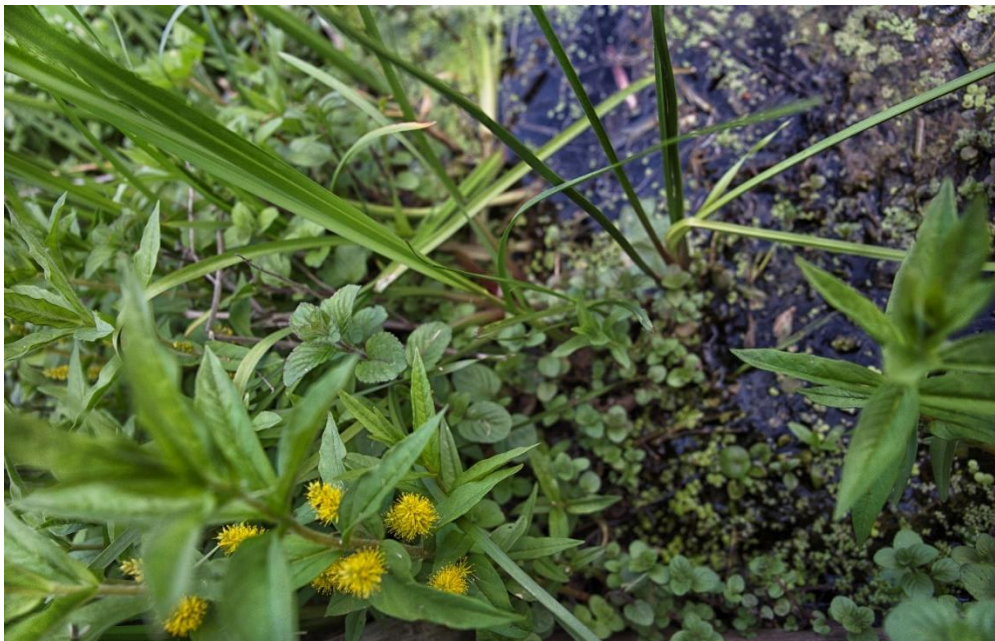

Scholekster nest

Biodiversiteit in sloot en slootkant

De botanische pakketten en de pakketten duurzaam slootbeheer zijn erop gericht de biodiversiteit in het gebied te vergroten. In 2019 is de interesse voor deze pakketten gegroeid en is er veel nieuw duurzaam slootbeheer afgesloten. Daar waar mogelijk wordt de combinatie met weidevogelbeheer gezocht. Dit gaat over het algemeen goed, de pakketten in sloot en slootkant en de pakketten voor weidevogelbeheer versterken elkaar.

In 2019 is geprobeerd meer te sturen op een gefaseerd beheer voor het slootonderhoud. Zowel het schonen als het baggeren moet meer gefaseerd uitgevoerd worden om de biodiversiteit te vergroten. Deelnemers beginnen zich er bewust van te worden dat bijvoorbeeld 100% schonen van de sloten niet altijd noodzakelijk is. Dit is een goede stap vooruit voor de biodiversiteit in de slootkant. Het streven is dat de deelnemers naast het baggerplan ook voor het slootschonen een onderhoudsplan gaan maken. Hiertoe verzamelen we informatie en onderzoeken we of een drone daarbij behulpzaam kan zijn. Door de duizenden kilometers slootrand is het een enorme klus om alle oever- en sloottypen goed in beeld te krijgen. Voor het vergroten van de biodiversiteit is het van belang per type slootkant het juiste beheer te verrichten. De inzet van een drone zou hierbij een oplossing kunnen bieden.

Kruidenrijke slootkant

Uitvoering controle/monitoring

Controle

De schouwcommissie heeft in 2019 alle controles uitgevoerd die nodig waren. Bij de controles werd een enkele keer geconstateerd dat het beheer niet voldeed aan de gestelde beheervorschriften. Hierover is gecommuniceerd met de deelnemer: een waarschuwing of korting bij de uitbetaling over het betreffende beheer. De NVWA heeft veel controles uitgevoerd. Bij onvolkomenheden van de beheereis is dit gemeld bij ons en volgt overleg over de afwijking.

De schouwcommissie heeft bij het slootbeheer met name baggeren meer aandacht gegeven om de gestelde doelen te bereiken.

Monitoring

Steeds meer weidewachters en in ieder geval de medewerkers van het ACK gaan naast de nestlocaties ook het gedrag van weidevogels vastleggen in het digitale systeem, de boerenlandvogelmonitor. Door dit te doen kan continue beeld verkregen worden van de activiteiten van de weidevogels en is sturen in het beheer op de juiste locaties mogelijk.

Daarnaast heeft het ACK samen met Rudi Terlouw en de NVWK de telling van broedparen en paren met kuikens meer eenduidig aangepakt. Er is een protocol gemaakt voor de uitvoeringswijze van de telling en de verwerking van de gegevens. Op een vastgesteld moment (laatste weekend april) zijn de broedparen in diverse telgebieden in de Krimpenerwaard vastgelegd in de boerenlandvogelmonitor. In het weekend van de derde week van mei is er opnieuw een telling geweest waarbij de aanwezigheid van weidevogelparen met kuikens zijn vastgelegd. Bij deze telling richten we ons vooral op de grutto, maar ook de aanwezigheid van andere soorten wordt vastgelegd.

Rudi Terlouw verwerkt de gegevens van de tellingen tot een overzicht waarbij per polder helder wordt of de reproductie van de grutto voldoende is om de soort in stand te houden. Dit wordt het bruto territoriaal succes genoemd, de BTS telling.

Resultaten Beheer

Resultaten Weidevogel beheer

De aantallen van broedparen weidevogels zijn in 2019 licht gestegen ten opzichte van 2018. We streven er naar om de populatie te laten groeien. We zijn tevreden over het feit dat we de stijging die we in 2016 in gang gezet hebben kunnen vasthouden. Uiteraard zien we met z'n allen graag dat het blijft stijgen omdat het beheer goed was.

We ontdekten dit jaar weer dat bepaalde manieren van beheer een positieve invloed heeft op de totale weidevogel populatie. Positieve resultaten zijn bereikt bij de aangelegde plas-dras situaties die zijn voorzien van een plas-dras pomp. Daarnaast is te zien dat de inzet op beheer waarin beweiding een rol speelt z'n vruchten afwerpt. De vegetatie is daardoor meer open en beter geschikt voor het opgroeien van kuikens door voldoende schuil- en foerageermogelijkheden.

Weidewachters en medewerkers zijn in 2019 actief geweest met het bepalen van de nest locaties. Mede hierdoor wist de deelnemer op welke manier hij rekening moest houden met de weidevogels op zijn percelen. Er is getracht zo veel als mogelijk maatwerk te leveren in het beheer door het toepassen van veel last-minute beheer af te sluiten en rustperiodes te verlengen waar wenselijk.

Vanaf april tot en met juni is er iedere morgen rond zonsopgang gevlogen met de drone met warmtebeeldcamera. Hierdoor zijn meer percelen nauwkeurig in kaart gebracht op aanwezige nesten. Met de verzamelde informatie van weidewachters en drone kon de gebiedscoördinator samen met de deelnemers bepalen welke beheer aangehouden moest worden.

In het afgelopen jaar is de inzet van de drone geoptimaliseerd door ontwikkeling van de hardware en software. Door het gebruik van meerdere camera's onder de drone kan sneller en efficiënter in beeld worden gebracht wat er gaande is op het perceel.

Luchtfoto polder Vlist

foto: 4DPN

Op basis hiervan kan het beheer worden bijgestuurd en aangepast, zo ontstaat maatwerk. De verbetering van de drone-toepassing heeft ervoor gezorgd dat ruim voor de eerste maaisnede op grote schaal gekeken kan worden naar de aanwezigheid van broedparen.

Het drone team is zeer betrokken en heeft de drive om goede resultaten te halen. Door de inzet van team, met verschillende deskundigen uit verschillende werkvelden, en de commitment van het ACK zijn er in 2019 grote stappen gezet op het gebied van de drone-toepassing voor weidevogels in de Krimpenerwaard. Op dit moment zijn veel collectieven uit andere delen van Nederland geïnteresseerd in de werkwijze die we in de Krimpenerwaard hanteren. Mede ingegeven doordat de inzet van de reeds bestaande drone te weinig resultaten levert.

In de Krimpenerwaard hanteren we de werkwijze dat op het moment dat software of hardware niet levert wat we ervan verwachten, er direct wordt gezocht naar mogelijkheden om dit te verbeteren.

De resultaten in het weidevogelbeheer werden in 2019 opnieuw negatief beïnvloed door predatoren. Deze blijken in aantal en soorten als maar toe te nemen. Het lijkt erop dat uit alle nesten die we met elkaar in beeld hebben in het begin van het broedseizoen, er te weinig kuikens uiteindelijk uitvliegen. Zowel in de nestfase, maar zeker ook in de kuikenfase gaat een groot deel verloren door predatie. Er is moeilijk zicht te krijgen op aantallen en de precieze soort predator. Dit zal per polder verschillen. Om beter zicht te krijgen op aantallen vlieg-vlugge jongen, het percentage predatie en/of de soort predatoren moet meer en intensiever gemonitord worden. Hierover zal nagedacht worden voor het broedseizoen 2020.

Omtrent de populatie vossen in de Krimpenerwaard is veel contact met de Wild Beheereenheid Krimpenerwaard (WBE). De WBE heeft het initiatief genomen een aantal vossenvangpijpen neer te leggen, verspreid over het gebied. Het ACK heeft besloten hieraan bij te dragen door een tweetal vangpijpen te financieren.

Weidevogels geven de voorkeur aan een open landschap. Door achterstallig onderhoud is in sommige gebieden de openheid aan het verdwijnen waardoor weidevogels een andere plaats zoeken, mede door de vergrote kans op predatie vanuit een bosje of griend. Het ACK heeft samen met Weidehof een project opgestart ten behoeve van het behoud van de gewenste openheid in polders met veel weidevogels. Door financiële middelen beschikbaar te stellen konden eigenaren van bosjes, kaden of griendjes in de winter van 2019-2020 onderhoud aan de begroeiing uitvoeren waarbij een deel van de kosten wordt vergoed.

Resultaten Natte dooradering

Onder natte dooradering vallen een aantal pakketten met beheer die het bevorderen van biodiversiteit als doel hebben.

Voor het botanisch beheer op de perceel randen is daarin een belangrijk pakket. De benodigde indicatorsoorten waren talrijk aanwezig.

Van het pakket ecologisch slootschonen is veelvuldig gebruik gemaakt en bijna altijd is er aan de beheereisen voldaan. De controle en verwerking van meldingen, en de bijbehorende administratie bezorgd ons veel werk. De schouwcommissie heeft bij de controle gelet op zowel de beheereisen als de ecologische doelen die nagestreefd worden.

Bij natte dooradering behoort het pakket zwarte stern.

In totaal zijn er 63 bezette nesten van de Zwarte Stern geteld in het jaar 2019. Hiervan zijn 86 jongen vliegvlug geworden. Het gemiddeld aantal vliegvlugge jongen per broedpaar komt hiermee op 1,37. De zwarte stern heeft een gemiddelde van 0,78 vliegvlug jong per broedpaar nodig om de populatie in stand te houden. Het resultaat van dit jaar was dus gelukkig beter dan in 2018 waar slechts gemiddeld 0,52 vliegvlug jong per broedpaar groot werd.

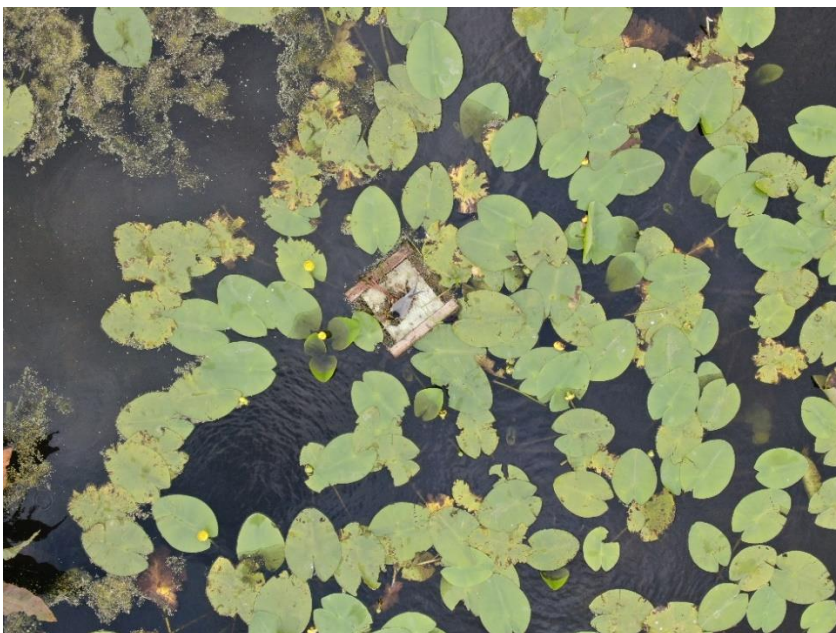
Bron: Weidevogelverslag 2019 NVWK

Resultaten Droge Dooradering

In dit leefgebied is bij ons Collectief niet veel beheer afgesloten. Bosjes, poelen, elzensingels en knotwilgen bepalen wel het landschap van de Krimpenerwaard. In 2019 heeft er, net als in voorgaande jaren geen uitbereiding van dit beheer plaats gevonden. Duidelijk is dat de administratieve lasten van de pakketten niet opwegen tegen de vergoeding die verkregen kan worden. Via separate regelingen probeert het ACK geld vrij te maken voor landschapsonderhoud en achterstallig onderhoud van opgaande begroeiing in weidevogelgebieden (zie voorgaande pagina).

Resultaten Water

Door de droge zomer van 2018 is er toen relatief veel gebaggerd. Dit had een effect op de baggerwerkzaamheden in 2019, er werd in eerste instantie op minder grote schaal gebaggerd. Door een tijdsinvestering van het Collectief om deelnemers aan te sporen alsnog te baggeren is er een inhaalslag geweest, het totaal aan gebaggerde watergangen bleef in 2019 echter aan de lage kant. Doordat het verplichte percentage van 25% van de te baggeren oppervlakte niet behaald is heeft het Collectief een boete ontvangen van RVO.

Broedende zwarte stern

foto: 4DPN

Organisatie / Personeel / Bestuur

Organisatie

Onze organisatie is een coöperatie met leden die eindverantwoordelijk zijn in de organisatie. De verantwoordelijkheid is gedelegeerd naar het bestuur. Coördinator Mariëlle Oudenes geeft uitvoering van de door het bestuur besloten zaken over beheer welke door de deelnemers wordt uitgevoerd. De leden zijn 2x bijeen geweest om beleid en begrotingen goed te keuren en het afgesproken beleid te bespreken. Het overbrengen van nieuwe zaken en beheer punten ging per mail en aan de keuken tafel.

Bestuur

Het bestuur heeft maandelijks vergadert. De vergaderingen hebben, door het streven naar optimaal beheer, veelal tijdrovende agendapunten. Het beheer heeft veel aandacht nodig, zeker toen het actie- en gebiedsplan weidevogels behandeld is. Doordat het ACK desgevraagd meer taken op zich neemt wordt er van het bestuur verwacht zich als maar meer in te zetten als bestuurder.

Personeel

Coördinator Mariëlle Oudenes heeft ondanks de 30-urige werkweek veel over uren gemaakt, mede door de grote hoeveelheid lopende zaken op verschillende fronten. Om de hoeveelheid werk ook administratief te kunnen verzetten is door het bestuur besloten het contract met Marja de Jong uit te breiden van 12 naar 18 uur per week.

In het groeiseizoen, vanaf april t/m juni, hebben twee veldmedewerkers het team ondersteund. Marije van Herk en Johan Vonk Noordegraaf hebben in deze periode beide ca. 1 dag in de week werkzaamheden voor het ACK verricht. Beide hebben ondersteund in het maken van vegetatieopnamen, monitoren van vogels en het uitvoeren van steekproefsgewijze controles. Daarnaast heeft met name Johan zich bezig gehouden met het onderhoud en verhelpen van storingen bij de plas-dras pompen.

Communicatie en draagvlak

Begin mei 2019 heeft het Collectief de allereerste 'Weidehof Boer en natuurdag' georganiseerd waaraan verschillende agrarische bedrijven meewerkten. De deelnemende bedrijven verzorgden rondleidingen door de stal en op alle locaties was een activiteit georganiseerd. Denk hierbij aan een weidevogelsafari, een schepnet-excursie waarbij je op zoek gaat naar diertjes in de sloot, een uitkijkpunt bij plas-dras locatie, een demo ecologisch slootschonen en een demonstratie van de inzet van de drone. De dag werd goed bezocht en enthousiast ontvangen door streekbewoners en agrariërs.

In 2019 is veel werk verzet rondom communicatie, educatie en draagvlak in de streek. Via de media is veel aandacht besteed aan het werk dat er gebeurt rondom weidevogels en biodiversiteit in de Krimpenerwaard. Er zijn verschillende krantenartikelen geschreven over de inzet van de drone, de realisatie van plas-dras locaties, onderzoek naar insecten en het ecologisch onderhoud van de slootkanten. Deze artikelen zijn verschenen in het Kontakt Krimpenerwaard, AD regio Gouda, de Boerderij en op de regionale televisie en radio via RTV Krimpenerwaard. Ook heeft het Collectief meegewerkt aan opnames van de Buitendienst van NPO en Knooppunt Holland waarbij tijdens de fietsroute door de Krimpenerwaard stil is gestaan bij het weidevogelbeheer en de inzet van techniek van de drone. Knooppunt Krimpenerwaard is uitgezonden op TV West en TV Rijnmond.

Later in het jaar zijn Weidehof en het ACK aanwezig geweest op de Vlotjes en Vogeldag van het Zuid Hollands Landschap en de Jongveedag Lekkerkerk. Tijdens deze evenementen wordt gezorgd voor een stand met informatie en promotiemateriaal als pennen, flyers en zakjes weidebloemenzaad. Doelstelling van dergelijke activiteiten is het zichtbaar maken van agrarisch natuurbeheer voor een breder publiek.

De zichtbaarheid van het werk rondom agrarisch natuurbeheer in het gebied werd in 2019 eveneens verbeterd door het plaatsen van hekborden en projectborden. Deelnemende agrariërs zijn trots op het werk dat ze doen en laten dit zien door middel van het plaatsen van een bord op het hek of op de kop van het land.

Projectbord op het hek bij een deelnemer

Samenwerking met diverse partijen

Het ACK werkt samen met partijen waarvan het belang is om onze doelstelling te verwezenlijken. In 2019 is de samenwerking met de Natuur en Vogelwerkgroep (NVWK) verder geoptimaliseerd, zeker op het gebied van monitoring van broedparen en paren met kuikens. Het contact met de weidewachters verloopt goed, de lijntjes zijn kort en het lukt steeds beter om snel te schakelen.

Voor provinciaal overleg hebben we met de provincie Zuid Holland voortdurend contact. De agrarische collectieven werken samen in Boerennatuur Zuid Holland. Deze samenwerking was in 2019 via het voorzittersoverleg en bijeenkomsten van coördinatoren. Het landelijk beleid wordt bestuurd door de ledenvergadering van alle collectieven in Nederland.

Voor het beheer gericht op sloten en slootkanten werken we samen met het Hoogheemraadschap. Het project Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) is in 2018 gestart en loopt tot eind 2020. Losse samenwerkings-overleggen hebben we met de LTO, de Wild Beheer Eenheid (WBE) Krimpenerwaard, het Zuid-Hollands Landschap en de muskusrattenbestrijding.

In 2019 is nauw samengewerkt met medewerkers van het Louis Bolk Instituut in het project Winst en Weidevogels. Het project Winst en Weidevogels is gericht op het testen van effectieve en inpasbare maatregelen voor weidevogelbeheer en bedrijfsvoering voor de bescherming van weidevogels in Zuid-Holland, aansluitend op de moderne landbouwpraktijk. Hierbij worden innovatieve maatregelen met verdienmodellen uitgetest en geoptimaliseerd.

De kennis die wordt verkregen wordt ingezet ten behoeve van het behoud en de vergroting van de populatie.

Inzaaien kruidenrijk mengsel

De samenwerking heeft zich onder andere gericht op de ontwikkeling van kruidenrijk grasland door middel van inzaai en doorzaai met kruidenrijke mengsels. Daarnaast is samen met het Louis Bolk Instituut gekeken naar de effecten van beweiding op weidevogels. Hierbij is onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van insecten omtrent de voedselbeschikbaarheid en de (lengte van de) vegetatie omtrent de doorloopbaarheid en aanwezige schuilmogelijkheden.

Alles overziend is het ACK tevreden over de samenwerking met de diverse partijen in ons gebied. Hierbij benadrukken we nogmaals dat het draait om de agrariërs die steeds weer bereid zijn om mee te denken en die open staan voor nieuwe initiatieven. Zij zijn de spil.